

«Биологиялық қауіпсіздік
проблемаларының
ғылыми зерттеу институты»
жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

19.09.2024 № 08-03/1187

080409, Жамбыл облысы, Қордай ауданы
Гвардейский қтк.

ОТЗЫВ

на автореферат диссертации Сафарова Фируза Холназаровича «Наиболее распространенные трематодозы крупного и мелкого рогатого скота в центральном и южном Таджикистане», представленной на соискание учёной степени кандидата ветеринарных наук по специальности 03.02.11 - паразитология

Среди паразитарных патологий животных и человека во всем мире трематодозные инвазии (фасциолез, дикроцелиоз, шистосомозы, описторхоз, клонорхоз) ВОЗ и МЭБ признаны глобальными биологическими угрозами для животноводства и населения планеты.

Экономический ущерб при трематодозах крупного и мелкого рогатого скота складывается из снижения молочной и мясной продуктивности животных, вынужденного убоя, выбраковки пораженной гельминтами печени, желудочно-кишечного тракта; нередко наблюдаются аборт, утрачивается племенная ценность, ухудшается качество молока и мяса, уменьшается их энергетическая ценность.

Анализ научной литературы и практический опыт показывают, что системный подход в борьбе с трематодозами невозможен без аналитической и диагностической базы, дающей точную характеристику заражения той или иной местности. Своевременная и достоверная диагностика является важным этапом оздоровительных мероприятий при гельминтозах.

Автором впервые за нескольких десятилетий детально изучены фауна и распространение трематод крупного и мелкого рогатого скота в условиях разных поясов и экосистемах Центрального и Южного Таджикистана. Степень инвазированности крупного и мелкого рогатого скота трематодами, в зависимости от возраста, сезонов года, а также моно- и полиинвазии и встречаемости этих паразитов с представителями других классов гельминтов. Определена плотность моллюсков – промежуточных хозяев (*Viviparus contectus*, *Limnaea auricularia*, *Lymnaea stagnalis*, *Lymnaea palustris*, *Planorbis planorbis*, *Lymnaea truncatula*, *Fruticicola fruticum*) трематод на пастбищах Южного Таджикистана. Впервые, в республике, в лабораторных условиях изучена биология возбудителя фасциолеза (*Fasciola hepatica*) и заражение промежуточных хозяев-моллюсков личинками трематод.

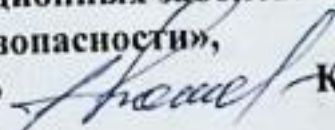
В сравнительном аспекте, был определен и рекомендован животноводам ряд высокоэффективных антигельминтных препаратов


производства отечественных и зарубежных фирм в условиях отгонного животноводства. По результатам проведенных исследований разработаны Методические рекомендации на тему: «Лечение и профилактика гельминтозов жвачных животных (эпизоотология, диагностика и меры борьбы)».

Проведенная работа по характеру исследований и решаемой научной проблеме полностью соответствует паспорту специальности 03.02.11 – Паразитология.

Диссертационная работа Сафарова Ф.Х. «Наиболее распространенные трематодозы крупного и мелкого рогатого скота в центральном и южном Таджикистане» является самостоятельной законченной научной работой, вносящей весомый вклад в развитие ветеринарной паразитологии республики.

По актуальности, новизне, практической значимости, степени достоверности и обоснованности научных результатов, качеству оформления работы, рецензируемая диссертация полностью соответствует требованиям ВАК при Президента РТ, а ее автор, Сафарова Ф.Х., заслуживает присвоения ученой степени кандидата ветеринарных наук по специальности 03.02.11 – Паразитология.

Зав. лабораторией диагностики инфекционных заболеваний
ТОО «НИИ проблем биологической безопасности»,
доктор биологических наук, профессор  Кошеметов Ж.К.

Главный научный сотрудник лаборатории
мониторинга инфекционных болезней ТОО «НИИ
проблем биологической безопасности»,
кандидат ветеринарных наук, профессор  Абеуов Х.Б.

Подписи д.б.н., профессора Ж.К. Кошеметова и кандидата ветеринарных наук, профессора Х.Б. Абеуова заверяю

И.о. руководителя
административно-кадрового отдела  Аширбеков А.А.

Адрес: ТОО «Научно-исследовательский институт проблем биологической безопасности»: 080409, Республика Казахстан, Жамбылская область, Кордайский район, п.г.т. Гвардейский, ул. Б. Момышулы, 15.

Адрес диссертационного совета: 734005, г. Душанбе, ул. Каххорова, 43.
Тел. (992)372-27-51-92

ТАҚРИЗ

ба автореферати рисолаи Сафаров Фируз Холназарович «Трематодозҳои бештар пахншудаи чорвои калон ва хурди шохдор дар Тоҷикистони Марказӣ ва Ҷанубӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ветеринарӣ аз рӯи ихтисоси 03.02.11 – паразитология пешниҳод шудааст.

Дар байни бемориҳои паразитии ҳайвонот ва одамон дар саросари ҷаҳон инвазияҳои трематодаҳо (фассиолиоз, дикроселиоз, шистосомоз, описторхоз, клонорхоз) аз ҷониби ГУТ ва ББЭ ҳамчун таҳдиди глобалии биологӣ ба чорво ва аҳолии ҷаҳон эътироф шудаанд.

Зарари иқтисодӣ аз трематодаҳои чорвои калон ва хурди шохдор аз паст шудани маҳсулнокии шир ва гӯшти ҳайвонот, забхи мачбурӣ, нест кардани чигар ва меъдаю рӯда, ки аз гичҷаҳо зарар дидаанд, иборат аст; аксар вақт ҳодисаҳои исқоти ҳамл мушоҳида карда мешаванд, ки ба пастшавии сифати зоти чорво, сифати ширу гӯшт, арзиши гизоии онҳо оварда мерасонад.

Таҳлили адабиёти илмӣ ва таҷрибаи амалӣ нишон медиҳад, ки муносибати систематикӣ ба мубориза бар зидди трематодаҳо бе пойгоҳи таҳлилӣ ва ташхисӣ, ки тавсифи дақиқи сирояти ин ё он мавзӯро таъмин менамояд, имконнопазир аст. Ташхиси саривақтӣ ва боэътимод марҳилаи муҳими тадбирҳои солимгардонии зидди бемориҳои гичҷавӣ мебошад.

Муаллиф бори аввал дар давоми чандин даҳсолаҳо фауна ва пахншавии трематодаҳои чорвои калон ва хурди шохдорро дар шароити минтақаҳо ва экосистемаҳои гуногуни Тоҷикистони Марказӣ ва Ҷанубӣ муфассал омӯхтааст. Дараҷаи сироятшавии чорвои калони ва хурди шохдор аз трематодаҳо вобаста ба синну сол, фаслҳои сол, инчунин моно- ва полиинвазия ва дарёфт намудани ин паразитҳо бо намояндагони дигар синфҳои гичҷаҳо мушоҳида намудааст. Зичии нармбаданҳо - хучаинони мобайнии трематодаҳо (*Viviparus contectus*, *Limnaea auricularia*, *Lymnaea stagnalis*, *Lymnaea palustris*, *Planorbis planorbis*, *Lymnaea truncatula*, *Fruticicola fruticum*)-ро дар ҷароғоҳҳои Тоҷикистони Ҷанубӣ муайян кардааст. Бори аввал дар ҷумҳури биологияи барангезандаи фассиолёз (*Fasciola hepatica*) ва сироят кардани хучаинони мобайнии нармбаданҳо аз кирминаҳои трематодхоро дар шароити озмоишгоҳӣ таҳқиқ кардааст.

Дар ҷанбаи муқоисавӣ як қатор маводҳои зиддигичҷавии истехсоли ширкатҳои ватанӣ ва хориҷиро дар шароити парвариши ҷароғоҳӣ муайян ва ба чорводорон тавсия намудааст. Дар асоси натиҷаҳои таҳқиқот дастури методӣ дар мавзӯи «Табобат ва пешгирии бемориҳои гичҷавии ҳайвоноти кавшақунанда (эпизоотология, ташхис ва ҷораҳои мубориза)» таҳия кардааст.

Таҳқиқоти анҷомдодашуда аз ҷиҳати хусусият ва масъалаи илмӣ ҳалшаванда ба шиносномаи ихтисоси 03.02.11 – паразитология пурра мувофиқат менамояд.

Рисолаи Сафаров Ф.Х. «Трематодозҳои бештар пахншудаи чорвои калон ва хурди шохдор дар Тоҷикистони Марказӣ ва Ҷанубӣ» таҳқиқоти мустақили илмӣ анҷомёфта буда, дар инкишофи паразитологияи ветеринарии ҷумҳурии сахми арзанда мегузорад.

Аз ҷиҳати аҳамиятноки, навоарӣ, аҳамияти амалӣ, дараҷаи эътимодноки ва асосноки натиҷаҳои илмӣ, сифати ҷобачогузорӣ рисолаи таҳлилшаванда ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистони комилан мувофиқ мебошад ва муаллифи он Сафарова Ф.Х., сазовори дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ветеринарӣ аз рӯи ихтисоси 03.02.11 – паразитология мебошад.

Мудирӣ озмоишгоҳи таҳлили касалиҳои сирояткунанда
ҶММ Институти илмӣ-таҳқиқотии масоили бехатарии
биологияи Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Қазоқистон,
Доктори илмҳои биологӣ, профессор

Кошеметов Ж.К.

ходими калони илмӣ озмоишгоҳи
ҶММ Институти илмӣ-таҳқиқотии масоили
бехатарии биологияи Вазорати тандурустии
Ҷумҳурии Қазоқистон, номзади илмҳои
ветеринарӣ, профессор

Абеуов Х.Б.

Имзои доктори илмҳои биологӣ, профессор Ж.К. Кошеметов ва номзади
илмҳои ветеринарӣ, профессор Х.Б. Абеуова-ро тасдиқ менамоям
Иҷрокундаи вазифаи Шуъбаи маъмурию кадрӣ А.С.Косакбай

Суроға: ҶММ « Институти илмӣ-таҳқиқотии масоили бехатарии
биологӣ»-и Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Қазоқистон: 080409,
Ҷумҳурии Қазоқистон, вилояти Ҷамбул, ноҳияи Кордай, шаҳраки
Гвардейский, к. Б.Момышулӣ, 15.

Суроғаи шурои диссертатсионӣ: 734005, ш. Каххорова, 43.
Тел. (992)372-27-51-92

